

Mejeribruget i Danmark 1944.

Af Mejerikonsulent *H. M. Jensen.*

Mælkeproduktionen.

I de første Krigsaar skete betydelige Reduktioner inden for det danske Husdyrbrug. Den tyske Besættelse i 1940 medførte en fuldstændig Afbrydelse af Forbindelsen med Landene, fra hvilke Importen af Fodermidler tidligere fandt Sted, og de smaa Afgrøder, der høstede i Besættelsens første Aar, nødvendiggjorde en Indskrænkning. Den gode Høst i 1943 bevirkede imidlertid, at Kreaturbestanden atter gik frem, og denne Fremgang har kunnet fortsættes ogsaa i 1944. Efter den officielle Kreaturtælling den 3. Januar 1944 begyndtes Aaret med 1 469 000 Malkekøer og Kvier, som havde kælvet. Ved Tællingen den 30. December 1944 var Bestanden vokset til 1 532 000 Dyr, og tillige var Ungkreaturerne Antal opadgaaende. Stigningen, 63 000 Malkekøer i Aarets Løb, svarer til 4,3 pCt., og Antallet ligger kun 3,9 pCt. under Tallet den 15. Juli 1939. Naar man sammenligner med Forholdene under Verdenskrigen 1914—18, hvor Landets Kobestand dalede med 21,8 pCt., er den Opretholdelse af Besætningerne, der nu har fundet Sted gennem mere end 5 Krigsaar med en langt fuldstændigere Udelukkelse af importerede Fodermidler intet mindre end en Bedrift.

Med Stigningen i Malkekøernes Antal er fulgt en ikke uvæsentlig Fremgang i Mælkeproduktionen. Denne kan, hvis Hjemmeforbruget paa Landejendommene anslaas til 350 Mill. kg, beregnes til 4 010 Mill. kg i 1945 mod 3 815 Mill. kg i 1943. Opgangen 195 Mill. kg svarer til Procenttallet 5,1. Produktionsstigningen fandt Sted i Aarets 3 første Kvartaler, hvorimod der i sidste Kvartal trods Besætningsforøgelsen produceredes mindre Mælk end i 1943. Forklaringen herpaa maa søges i Fod-

ringsforholdene, der paa Grund af Vejret blev noget unormale. Græsvæksten standsede næsten helt i den usædvanlig varme og tørre Sommer, og Rodfrugternes Udvikling hæmmedes stærkt. Efteraarsgræsningen gav derfor ikke det ønskede Udbytte, og Roehøsten blev under Middel, hvorfor Fodringssituationen ikke stillede sig saa gunstig som Aaret før.

Som nævnt er Oplysningerne om Hjemmeforbruget anslaaede Tal og derfor noget usikre, hvorimod Angivelserne for den Mængde, Mejerierne indvejer, maa regnes for paalidelige. Mængden opgives for 1944 til 3660 Mill. kg, hvilket er 5,6 pCt. mere end i 1943. Hvad Kvaliteten i den indvejede Mælk angaar, har Fremgang næppe været at spore. Den fra 1. Januar 1944 skete Forhøjelse af Reduktasefradraget har endnu ikke haft den tilsigtede Virkning, og Aarsagen hertil er utvivlsomt at søge i Landbrugets Mangel paa Arbejdskraft. Udstrakt Brug af Malkemaskiner og utilstrækkelig Renholdelse af disse er mange Steder Skyld i, at Mælken leveres i daarlig bakteriologisk Tilstand. Som Bidrag til Klarlægning af Fodermidlernes Indflydelse paa Mælkens Beskaffenhed har baade De danske Mejeriforeningers Fællesorganisation og Fyns Mejeriforening iværksat omfattende Undersøgelser af Ensilage. Ikke mindst de fynske Undersøgelser bekræfter den praktiske Erfaring, at uheldig Ensilage rummer en Fare for Mejeriprodukternes Kvalitet. — Ligesom de foregaaende Aar er der af De danske Mejeriforeningers Fællesorganisation udført et betydeligt Oplysningsarbejde for Forbedring af Mælken, og et stort Antal Malke- og Hygiejnekursus er afholdt. Arbejdet for Kvægtuberkulosens Udryddelse nærmer sig sin Afslutning, og Kastningsbekæmpelsen er mange Steder paabegyndt. Begge disse Foranstaltninger, der vel har økonomisk Betydning for Landbruget, bør ogsaa paaskønnes af Landets øvrige Befolkning, idet de indirekte tjener Folkesundhedens Fremme.

Mejeriernes tekniske Forhold.

I Mejerierne er Gennemførelse af nødvendige Vedligeholdelser af det tekniske Udstyr i 1944 blevet endnu vanskeligere end i de foregaaende Aar. Centrifuger har ikke kunnet frem-

skaffes i det Omfang, Fornyelsen kræver, og en Omskiftning til brændselsbesparende Pladepasteuriseringsanlæg fra Tre-Apparat-Systemet kan heller ikke praktiseres i den ønskede Udstrækning. Paa Grund af øget Smuldproduktion i Moserne har mange Mejerier paa Øerne Besvær med at erhverve sig Tørv til Brændsel. Enkelte har derfor anskaffet sig Tørvebriketmaskiner for at kunne oparbejde Smuld til et brugeligt Brændsel, medens Halmfyring for andre har været Midlet til Overvindelse af Brændselsvanskelighederne.

I det sidste Aars Tid er der blevet nogen Interesse for Oprettelse af Andelsvaskerier og Kød-Frysehuse i Forbindelse med Mejerierne. Tanken om Andelsvaskerierne er vist nok kommen fra Sverige, og Ideen til Central-Fryseanlæg stammer fra Amerika, hvor Udbredelsen i Løbet af Trediverne skal være blevet betydelig. Baade Andelsvaskerier og Kød-Frysehuse vil sikkert være udmærkede Foranstaltninger hver for sig; men med Mejeribrug har de intet at skaffe, og det kan være noget beskæmmende at se Leverandørkredse, hvis Mejeriers Inventar er forældet, og hvis Ostelagre er under al Kritik, ofre 30—40 000 Kr. for at drive Kølehusvirksomhed.

Som det kniber med Vedligeholdelse og Fornyelse af Inventaret i Mejerierne, volder Anskaffelsen af Hjælpestoffer ogsaa Besvær. Smøreolier er kun til Stede i begrænsede Mængder, og Nødvendighedsartikler som Smørfarve og Salt fremkommer i Kvaliteter, der meget ofte har uheldige Virkninger paa de fremstillede Produkter.

Byernes Forsyning med Mælk.

Byernes Forsyning med Mælk og Fløde (beregnet som Sød-mælk) beslaglagde i 1944 i alt 575 Mill. kg Mælk eller 101 Mill. kg mere end i 1943. Stigningen i Forbruget udgør 21,3 pCt. og skyldes dels Knapheden paa andre Drikkevarer dels Befolkningens øgede Forstaaelse af Mælkens Værdi i Ernæringen. Den er blevet muliggjort ved Forlængelse af den i tidligere Aarsoversigter omtalte Suppleringsmælkordning, hvis Gyldighed i Efteraaret 1944 forlængedes til 27. September 1945. Efter Suppleringsmælkordningen er betydelige Kvanta af Mælk

tilført København og de større Provinsbyer fra de almindelige Produktionsmejerier. Betalingen har været den samme som foregaaende Aar, ligesom Detailpriserne ogsaa i det væsentligste er holdt uforandrede. De opgives for Københavns Vedkommende til at ligge 7 Øre lavere pr. Liter end før Krigen; men naar dette fremhæves, bør Værdiforringelsen, der er sket gennem Sødmælkens Standardisering og Nedsættelsen af Flødens Fedtindhold samtidig tages i Betragtning.

Om Rationaliseringen af Byernes Mælkeforsyning i Henhold til Lov af 5. August 1940 er kun hørt lidt i 1944. En enkelt Købstad har i Aarets Løb faaet indført en Mælkeordning; men endnu er Lovens Bestemmelser ikke opfyldt i Halvdelen af Landets Byer.

Smørproduktionen.

Da Byernes Forsyning har beslaglagt over Halvdelen af den Mælkemængde, Produktionen øgedes med i 1944, er det Kvantum, der har staaet til Raadighed for Oparbejdelse af egentlige Mejeriprodukter, kun steget fra 2991 Mill. kg i 1943 til 3085 Mill. kg i det sidst afsluttede Aar; men de i tidligere Artikler omtalte Foranstaltninger til Smørproduktionens Fremme: Forbudene mod Fremstilling af Piskefløde og Anvendelse af Sødmælk til Mælkekonserves samt Bestemmelserne om Konsummælkens Standardisering og Sænkning af Kaffeblødens Fedtindhold til 15 pCt. havde fortsat Gyldighed og hjalp med til at

Smørproduktionens maanedlige Størrelse (Mill. kg).

Maaned	1941	1942	1943	1944
Januar	9,7	8,3	7,5	8,7
Februar	8,5	7,1	6,5	7,8
Marts	10,0	7,8	7,7	8,7
April	10,3	8,1	8,7	9,3
Maj	11,3	9,7	12,9	12,9
Juni	13,5	11,9	13,7	14,8
Juli	11,6	11,3	13,4	14,3
August	11,0	10,3	12,4	12,7
September	10,7	9,5	12,1	11,3
Oktober	10,6	9,1	11,5	10,8
November	8,8	8,0	9,5	9,1
December	8,4	7,6	9,0	8,4

øge den fremstillede Smørmængde. Den steg i 1944 til 128,8 Mill. kg mod 124,9 Mill. kg foregaaende Aar. Opgangen 3,9 Mill. kg eller 3,1 pCt. følger Stigningen i Mælkemængden, idet Produktionen i Aarets sidste Kvartal laa lavere end i samme Tidsrum 1943.

Danmarks Produktion samt Ind- og Udførsel af Smør i Mill. kg.

Aar	Produktion	Udførsel						Værdi i Mill. Kr.
		Indførsel	I Drotter og Kasser	I Daaser	Flede	Ialt	Overskuds-udførsel	
1914		9,66	101,40	2,22	5,56	109,17	99,51	212,00
1915		3,73	102,95	2,05	0,08	105,08	101,35	273,00
1916		0,22	94,01	1,85	0,25	96,11	95,89	296,00
1917		—	60,23	1,17	0,01	61,41	61,41	241,45
1918		—	14,11	0,47	—	14,58	14,58	61,04
1919		0,31	35,64	1,04	0,17	36,85	36,54	207,54
1920		0,05	73,18	1,68	0,27	75,13	75,08	480,89
1921		0,39	91,62	0,64	0,09	92,35	91,96	433,27
1922		1,25	94,60	0,90	0,02	95,52	94,27	363,23
1923	132	1,83	110,33	1,30	0,01	111,64	109,81	483,62
1924	140	3,85	122,11	1,28	0,10	123,49	119,64	625,04
1925	141	2,09	121,53	1,24	0,13	122,90	120,81	540,62
1926	152	2,32	131,39	1,11	—	132,50	130,18	400,03
1927	162	1,74	142,16	1,05	—	143,21	141,47	426,00
1928	166	1,51	146,73	1,01	—	147,74	146,23	458,40
1929	179	1,67	158,12	0,92	—	159,04	157,37	475,72
1930	190	2,57	168,19	0,80	—	168,99	166,42	413,89
1931	195	1,82	171,12	0,53	—	171,65	169,85	358,50
1932	188	0,98	157,47	0,33	0,70	158,50	157,52	290,78
1933	185	0,88	150,32	0,40	—	150,72	149,84	256,23
1934	183	0,83	149,45	0,37	—	149,82	148,99	251,11
1935	173	0,42	137,86	0,44	—	138,30	137,88	274,89
1936	180	0,18	145,68	0,53	—	146,21	146,03	311,25
1937	183	0,02	152,37	0,60	—	152,97	152,95	354,31
1938	189	—	157,48	0,57	—	158,05	158,05	375,12
1939	182,7	—	148,47	1,33	—	149,80	149,80	367,20
1940	162,8	—	107,74	0,16	—	107,90	107,90	343,56
1941	124,6	—	53,70	—	—	53,70	53,70	273,92
1942	108,8	—	38,70	—	—	38,70	38,70	197,41
1943	124,9	—	55,60	—	—	55,60	55,60	283,62
1944	128,8	—	58,20	—	—	58,20	58,20	296,88

Produktionens laveste Grænse naaedes i Februar med 7,8 Mill. kg, og i Juni steg den til Maksimum 14,8 Mill. kg. Forskellen er 7,0 Mill. kg, og det Sæsonpræg, den giver Udtryk for, maa tages som et Tegn paa en noget uheldig Udvikling inden for dansk Mejeribrug. Regelmæssighed i Produktionen var dets Styrke i tidligere Tider; men de særlige Ernæringsforhold for Malkekvæget samt Ensartetheden i Smørprisen Sommer og Vinter har dels direkte dels indirekte været Aarsag til Forskydningen.

Det fremstillede Smør er enten afsat paa Hjemmemarkedet eller eksporteret. Smørrationernes Størrelse, 300 g ugentlig pro persona, har kunnet opretholdes uændrede hele Aaret 1944. Der krævedes til Rationernes Dækning godt 70 Mill. kg, hvilket er en Ubetydelighed mere end foregaaende Aar.

Om Eksportforholdene blev alle Oplysninger tilbageholdt under den tyske Besættelse. Med dennes Ophør er det atter muligt at bringe Talmateriale, der kan vise, hvorledes Eksportmængderne fordeler sig til forskellige Aftagerlande. Tallene i nedenstaaende Oversigt er hentet fra Statistisk Tabelværk, („Danmarks Vareindførsel og -udførsel“) samt Landbrugsraadets Meddelelser. Sammenlignes det anførte Eksportkvantum med Tallene i foregaaende Tabel, findes en betydelig Afvigelse, hvilket svarer til den Del af det tyske Smørforbrug her i Landet, der ikke købtes paa danske Rationeringsmærker, men afregnedes som Eksportsmør, selv om det ikke kom uden for Landets Grænser.

Oversigt over den danske Smøreksexports Fordeling (1000 kg).

	1940	1941	1942	1943	1944
Storbritannien	22 760				
Tyskland	80 821	51 088	26 819	40 497	40 310
Belgien	50				
Schweiz	1 925				
Finland	1 167	968	7 956	6 027	6 689
Norge		427	1 049	3 706	4 963
Sverige	724	150	1	224	600
Andre Lande	456	86			
Ialt	107 903	52 719	35 825	50 454	52 562

De opnaaede Smørpriser laa uforandrede gennem hele Aaret 1944. Eksportsmørret er siden 4. April 1941 betalt med 510,10 Kr. pr. 100 kg, og for Smør til Hjemmesalg har Prisen efter 25. Oktober 1940 i Henhold til Smørordningen været 389,00 Kr. pr. 100 kg. Smørordningen, der udløb den 1. Oktober 1944, forlængedes administrativt, og har Gyldighed indtil den 30. September 1945. Efter den bringes Smørprisen til Mejerierne (= Afregningssummen) ved Eksportafgift og Afgift paa saakaldt Industrismør samt Statstilskud op paa 445 Øre pr. kg Smør. Forskellen mellem dette Beløb og Hjemmemarkedsprisen udbetaltes oprindelig i Form af et Sødælkstillæg paa 2,5 Øre pr. kg Mælk; men da denne Form for Udbetaling nærmest virkede som en Præmiering af mager Mælk, ændredes Udbetalingsmaaden fra 31. Marts 1944, saaledes at der tilstilles Mejerierne et Beløb svarende til 56 Øre pr. kg Smør. For Konsummælkens Vedkommende foretoges ingen Ændring, og Tilskuddet er her stadig 2,5 Øre pr. kg. Samtidig med Nyordningen bebudedes en Efterregulering helt tilbage til 2. Oktober 1942, og hermed vil et af de Klagepunkter, der oftest er fremført mod Smørordningen, være bragt ud af Verden.

Gennemsnit af Københavns Smørnotering.

Aar	Øre pr. kg	Aar	Øre pr. kg	Aar	Øre pr. kg
1933	171,00	1937	224,98	1941	389,00
1934	161,13	1938	230,69	1942	389,00
1935	192,23	1939	238,66	1943	389,00
1936	206,55	1940	312,15	1944	389,00

De Overpriser, Smørhandelen har været i Stand til at betale, laa gennemsnitlig i 1944 ved 8,43 Øre pr. kg. Medregnes dette Tal, har Mejerierne i det sidst afsluttede Aar opnaaet en Gennemsnitspris af 453 Øre pr. kg Smør.

Betalte Overpriser (Øre pr. kg).

Aar	1. Kvartal	2. Kvartal	3. Kvartal	4. Kvartal	Gennemsnit
1940	5,04	4,61	6,55	8,84	6,26
1941	6,87	6,12	7,06	8,81	7,22
1942	7,45	6,92	7,11	9,54	7,76
1943	7,44	6,87	7,28	9,08	7,67
1944	8,59	8,28	8,11	8,72	8,43

Trods de unormale Afsætningsvilkaar, Smørproduktionen nu har arbejdet under gennem lange Tider, kunde der i 1943 paa-vises en svag opadgaaende Tendens i Kvaliteten. Opgangen fortsattes i 1944 at dømme efter Resultaterne fra Statens Smørbedømmelser. Fynske Udstilling, som afholdtes i Foraaret 1944, bekræftede Fremgangen, idet Gennemsnitskarakteren steg til 10,48 Points mod 10,13 Points i 1943. Hverken De østlige Øers eller Jydske Mejeriudstilling kunde afholdes i 1944.

Osteproduktionen.

I 1944 produceredes 39,1 Mill. kg Ost. Den fremstillede Mængde ligger kun 1,5 Mill. kg eller 3,7 pCt. lavere end i 1943, hvor dansk Osteproduktion naaede sin hidtil største Højde med ialt 40,6 Mill. kg. Inden for de fremstillede Mængder er i Sammenligning med foregaaende Aar sket en Forskydning fra Skummetmælks- og 10 pCt.s Ost til federe Typer, saaledes at 20 pCt.s Gruppen omfatter mere end Halvdelen af Produktionen. Aarsagen hertil maa søges i, at de Bestemmelser, Oste-mejerierne i 1944 var underkastede, muliggjorde et større Forbrug af Smørfedt ved Ostelavningen, end Tilfældet var i 1943. Ved Aarets Begyndelse havde Mejerierne, der ønskede at fremstille federe Oste, Lov til at anvende 30 pCt. af den Fedtmængde, som brugtes ved Ostningen i samme Tidsrum af 1939—40, medens Virksomheder, der ikke producerede Oste med højere Fedtindhold end 20 pCt. i Tørstoffet, var fritaget for enhver Begrænsning. Fra den 28. April 1944 forhøjedes Procenten til 70, og denne havde Gyldighed til 25. August 1944, hvorefter der skete en Nedsættelse til 30 pCt. Samtidig bortfaldt Særstillingen, som Mejerier, der producerede 20 pCt.s Ost, indtog. En Lempelse af Bestemmelserne skete dog igen fra 13. Oktober, idet Procenten hævedes til 50, og Produktionen af Ost med indtil 20 pCt. Fedt i Tørstoffet blev atter frigivet. Yderligere har Mejerierne i 20 pCt.s Gruppen gennem hele Aaret haft Tilladelse til at fremstille federe Oste i et Omfang, der svarede til 1 pCt. af den indvejede Mælkemængde, og hertil kommer, at Mejerier, som gennem Smørekseportudvalget har leveret Suppleringsmælk til Byerne, har faaet Lov at be-

Danmarks Produktion samt Ind- og Udførsel af Ost i 1000 kg.

Aar	Produktion	Indførsel	Udførsel	Overskuds- udførsel	Kasein- udførsel
1914		480	500	20	348
1915		385	4 300	3 915	51
1916		145	4 460	4 315	17
1917		18	5 934	5 916	106
1918		—	3 113	3 113	76
1919		256	2 597	2 341	34
1920		130	9 706	9 576	26
1921		246	12 541	12 295	8
1922		550	8 924	8 374	23
1923		331	5 458	5 127	85
1924		356	8 860	8 504	124
1925		387	8 520	8 133	83
1926		649	6 950	6 311	117
1927		501	5 282	4 781	189
1928		394	6 086	5 692	275
1929	25 000	294	6 583	6 289	400
1930	26 600	367	5 727	5 360	373
1931	25 400	276	4 274	3 998	39
1932	27 600	59	6 593	6 534	65
1933	29 000	36	10 078	10 042	36
1934	27 500	68	6 301	6 233	1 278
1935	29 000	105	6 663	6 558	419
1936	33 200	28	9 529	9 501	1 139
1937	30 700	23	9 375	9 352	1 997
1938	35 700	14	9 110	9 096	764
1939	32 900	10	9 590	9 580	734
1940	30 800	—	8 930	8 930	380
1941	29 100	—	6 032	6 032	358
1942	32 900	—	4 687	4 687	794
1943	40 600	—	2 187	2 187	275
1944	39 100	—	1 724	1 724	—

nytte en Mængde af 2 Fedtenheder pr. kg Suppleringsmælk til Fremstilling af Ost i Typer efter eget Valg, hvilket har hjulpet med til at give Produktionen af federe Oste det anførte Omfang.

Indskrænkningerne i Adgang til Kød og andre Paalægsvarer har under Krigen medført en stærk Stigning i Hjemmeforbruget af Ost. I 1943 regnedes med, at Eksporten udgjorde ca. 5 pCt. af Produktionen, og i 1944 dalede den yderligere

til omkring 4 pCt. Da Nedgang i Lagerbeholdningerne til- lige har gjort sig gældende gennem det sidste Aar, kan man gaa ud fra, at Hjemmemarkedet i 1944 har aftaget den hidtil største Ostemængde. Den eksporterede Ost er i Hovedsagen aftaget af Tyskland; mindre Partier er gaaet til andre

Oversigt over den danske Osteeksports Fordeling (1000 kg).

	1940	1941	1942	1943	1944
England	478	—	—	—	—
Tyskland	7 429	5 374	4 139	1 934	922
U. S. A.	214	—	—	—	—
Sverige	193	121	135	79	207
Norge	39	127	276	120	387
Finland	—	406	107	5	180
Schweiz	20	4	25	9	15
Belgien	284	—	5	40	13
Andre Lande	273	—	—	—	—
	8 930	6 032	4 687	2 187	1 724

Lande, med hvilke Samhandel har fundet Sted. Eksportprisen har nærmest været uforandret siden 1941, og da den ligger højere end Hjemmemarkedsprisen, opkræves en Eksportafgift, som gennem Ostekontingentfondet fordeles til de osteproduce- rende Mejerier. Heller ikke den her i Landet gældende Maks- imalprisordning er undergaaet væsentlige Ændringer. Den 29. August 1944 udvidedes den til ogsaa at omfatte Smelteost og Osteblandinger.

Det vilde være af Betydning, om Osten, ogsaa naar normale Forhold indtræder, vedblivende kunde hævde den Stilling i Er- næringen, som er naaet i Krigsaarene. En Forudsætning saavel for dette som for en eventuel Udvidelse af Eksporten er imid- lertid, at Kvaliteten opretholdes. Osteudstillingerne viser, at Mejerierne er i Stand til at fremstille gode Produkter. Allige- vel fremkom der i den varme Sommer 1944 mange begrun- dede Klager over daarlige Oste, og dette vil utvivlsomt blive medvirkende til, at en Kvalitetskontrol kan ventes indført, naar normale Forhold indtræder.

Sammen med Omtalen af Osteproduktionen er det naturligt

at nævne, at Fremstillingen af teknisk Kasein i 1944 har fundet Sted i mindre Omfang end foregaaende Aar, hvilket hænger sammen med en Standsning af Tekstil-Kasein-Fabrikationen. Ogsaa Produktionen af Foderkasein har været mindre, selv om Afsætningsforholdene siges at være gode. Hvorledes denne Produktion, der især er taget op af jydsk Mejerier, vil udvikle sig, naar Tilførsel af Oliekager udefra bliver mulig, lader sig ikke forudsige. Nogle af Mejerierne haaber at kunne fortsætte med Fremstilling af teknisk Kasein eventuelt til en dansk Galalithfabrik; men her maa det dog huskes, at Danmarks Import af Galalith før Krigen kun laa ved ca. 28—29 000 kg aarligt, og aabner der sig ikke Muligheder for Eksport, vil dette Forbrug næppe kunne bære en Fabrikation.

Mælkekonserves.

I de Aarsoversigter, som *Tidsskrift for Landøkonomi* har bragt under Krigen, har det ikke været muligt at give Oplysninger om den danske Fremstilling af Mælkekonserves. Fabrikernes Produktionsstatistik er ikke tilgængelig paa samme Maade som Mejeriernes, hvilket vel sagtens hænger sammen med hele denne Industris Driftsform. Da den væsentligste Del af de Varer, der fremstilles, gaar til Eksport, vil Udførselstallene imidlertid give et Indtryk af Fabrikationens Omfang, og da Oplysninger om de eksporterede Mængder nu atter maa bringes, kan der igen dannes et Skøn over den danske Mælkekonservesindustri.

Danmarks Udførsel af Mælkekonserves (i 100 kg).

	1940	1941	1942	1943
Mælk og Fløde, kondenseret	86 390	86 327	74 087	62 506
Mælkepulver	3 930	2 357	9 841	8 969

Tallene viser, at den stærke Nedgang i Eksporten, som gjorde sig gældende allerede i det første Krigsjaar, stadig har holdt sig. Markedet for Produkterne, der før Krigen omfattede hele Jorden, indskrænkedes, saaledes at der i 1943 kun skete Afsætning til Tyskland, Norge, Sverige, Finland og Belgien. Udførselen omfattede i 1943 følgende Produkter:

	100 kg	1000 Kr.
Sødmælk, sukret, kondenseret, hermetisk	56	7
Sødmælk, usukret, kondenseret, hermetisk	4 660	656
Skummetmælk, kondenseret, sukret og usukret, hermetisk	15 862	1 966
Mælk og Fløde, sukret, ikke hermetisk	41 928	4 254
Tørmælk, hermetisk	8 945	5 183
Tørmælk, Mælkepulver af Sødmælk, ikke her- metisk	24	11

Mejeriernes Driftsforhold.

Ligesom Tilfældet har været gennem en længere Aarrække, er der atter i Aar stillet Regnskabsmateriale til Raadighed fra fire veldrevne Andelsmejerier. Selv om direkte Sammenligninger ikke kan gennemføres, bliver det herved muligt at betragte Mejeribrugets driftsmæssige Forhold ud fra samme Grundlag som tidligere, og Artiklens Forfatter bringer derfor de paagældende Mejeriers Ledere sin bedste Tak.

Regnskabsudtog fra et fynsk Andelsmejeri med Ostelavning.

(Regnskabsaaret gaar fra 1. Oktober 1943 til 30. September 1944).

Aar	Mælkemængde	Forbrug til 1 kg Smør
1914	4 377 500 kg	25,5 kg Mælk
1919	2 290 800 "	25,2 " "
1939	5 280 829 "	22,5 " "
1943	3 569 856 "	21,4 " "
1944	3 806 833 "	21,5 " "

I Sammenligning med 1943 viser det sidst afsluttede Aarsregnskab, at Mejeriet har haft en Stigning i Mælkemængde paa 9,4 pCt.; men endnu ligger Tallet dog 27,9 pCt. lavere end i 1939. Fedtprocenten er dalet fra 3,94 i 1943 til 3,90 i 1944. Samtidig er Forbruget af kg Mælk til 1 kg Smør gaaet op med 0,1 kg.

Af Mejeriets særlige Osteregnskab fremgaar atter en betydelig Stigning inden for denne Produktionsgren, idet der er anvendt 1 716 500 kg Skummetmælk og 1 667 650 Fedtenheder mod henholdsvis 1 601 450 kg Skummetmælk og 737 480 Fedt-

enheder Aaret før. Den større Produktion og Oparbejdelsen af federe Oste har sat Osteriets Andel i Aarets Pengeomsætning op med 74 470,72 Kr.

Osteregnskabet.

Indtægt.

Der er solgt Ost for	278 975,23 Kr.
Der er solgt Valle for	25 304,08 "
Beholdning den 1. Oktober 1944	35 592,50 "
Ialt	339 871,81 Kr.

Udgift.

Brugt til Ost 1 716 500 kg Skummetmælk	192 882,05 Kr.
Brugt til Ost 1 667 650 Fedtenheder = 18 950 kg Smør	87 928,00 "
Omkostninger	26 665,90 "
Beholdning den 1. Oktober 1943	32 395,86 "
Ialt	339 871,81 Kr.

Naar Smørværdien i den anvendte Sødmælk er trukket fra, har Ostelavningen udbragt Skummetmælken i en Pris af 11,2 Øre pr. kg. Aarets Skummetmælkspris blev officielt angivet til 9,04 Øre pr. kg, saa den opnaaede Betaling maa betegnes som et smukt Resultat af Ostelavningen.

Af det fynske Mejeris Regnskab kan som Hovedresultater af Aarets Drift nævnes, at Smørprisen er udregnet til gennemsnitlig 464 Øre pr. kg, hvilket er 6 Øre mere end foregaaende Aar, og Prisen pr. kg Sødmælk naaede 29,6 Øre eller 0,1 Øre mere end i 1943.

Regnskabsudtog fra et stort jydsk Andelsmejeri med stor Ostelavning.

(Regnskabet gaar fra 1. Oktober 1943 til 28. September 1944).

Aar	Mælkemængde	Forbrug til 1 kg Smør
1914	5 674 838 kg	25,4 kg Mælk
1919	2 697 358 "	24,6 " "
1939	8 142 352 "	22,0 " "
1943	5 340 928 "	22,2 " "
1944	6 177 796 "	22,3 " "

Mejeriets Regnskab for Driftsaaret 1943—44 oplyser, at den Opgang i Mælkemængde, som kunde konstateres i foregaaende

Aar, fortsattes kraftigt, idet der indvejedes 15,7 pCt. mere Mælk end Aaret før. Endnu ligger den modtagne Mælkemængde dog 24,1 pCt. under, hvad der leveredes i 1939. Med Stigningen i Mælkemængde er fulgt en ubetydelig Nedgang i Mejeriets Gennemsnitsfedtprocent. Den er gennem sidste Aar dalet fra 3,84 til 3,83 pCt. Nedgangen er fulgt af en Stigning i Forbruget, der er gaaet op med 0,1 kg, fra 22,2 til 22,3 kg Mælk til 1 kg Smør. Smørprisen, som Mejeriet opnaede i 1944, var 464,5 Øre pr. kg mod 461,87 Øre pr. kg i 1943. Prisstigningen tillige med den større Mælkemængde har medført en stærk Forøgelse af Mejeriets Pengeomsætning. Det trykte Regnskab viser følgende Indtægtsposter:

Salg af 205 319 kg Smør	959 518,60	Kr.
Salg af 263 207 kg Ost	592 843,06	"
Salg af Valle, Mælk og Fløde til Andelshaverne	314 253,87	"
Detailsalg af Mælk og Fløde	202 371,21	"
Forskelligt	7 840,21	"
	<u>Ialt .... 2 076 826,95</u>	Kr.

Oversigt over Driftsudgifterne.

Driftsudgifternes Fordeling	Ialt Kr.	Øre pr. 1000 kg Mælk				
		1944	1943	1939	1919	1914
Mælkekørsel m. m. ...	62 854,70	1 017,4	1 078,7	501,4	1 030,0	243,8
Brændsel (m. Kørsel) .	44 741,32	724,2	708,2	181,7	599,4	83,0
Smørdritler og Mærke- stave samt anden Emballage	23 894,03	386,8	334,5	253,4	87,2	21,6
Salt, Løbe, Farve, Pergament m. m. ...	27 501,19	445,2	353,6	123,9	270,6	30,8
Olie	1 052,63	17,0	16,4	13,0	15,8	3,8
Kontorudgifter	2 341,97	37,9	41,4	18,5	32,2	11,0
Inventarets Vedligeh.	19 733,25	319,4	209,7	135,3	240,2	38,6
Bygningernes "	4 736,57	76,7	48,0	35,6	26,2	5,6
Vognerne "	1 526,30	24,7	7,0	14,3	71,2	26,6
Lønninger	55 347,23	895,9	835,3	352,0	613,3	152,0
Renter og Skatter	4 769,69	77,2	93,4	62,1	275,8	105,2
Forskelligt	4 227,95	68,4	76,9	24,3	31,7	42,8
	<u>252 726,83</u>	<u>4 090,8</u>	<u>3 803,1</u>	<u>1 715,5</u>	<u>3 293,6</u>	<u>764,8</u>

Mejeriets Omkostninger er steget med 49 608,61 Kr. siden foregaaende Aar, og selv om den øgede Mælkemængde tages i Betragtning, viser det sig, at Driftsudgifterne i Øre pr. 1000 kg behandlet Mælk er steget til 4090,8 fra 3803,1 eller ca. 7,6 pCt.

Mejeriets Ostelavning, der er af betydeligt Omfang, udvidedes yderligere i 1944, idet der ostedes 100 750 kg eller 3,9 pCt. mere end i 1943.

Osteregnskabet.

Indtægt.

Produktion af Ost	586 085,20 Kr.
Valle	31 884,13 "
Modtaget af Ostekontingentfondet	6 757,86 "
Ialt	<u>624 727,19 Kr.</u>

Udgift.

Ostet af ialt 2 699 800 kg Mælk med en Smørværdi af 49 430 kg Smør	223 193,76 Kr.
Skummetmælksværdien 2 650 370 kg à 12,13 Øre	321 533,43 "
Driftsudgifter	80 000,00 "
Ialt	<u>624 727,19 Kr.</u>

Den modtagne Skummetmælk har Mejeriets Andelshavere betalt med 10,0 Øre pr. kg. I 1943 var Prisen 9,78 Øre pr. kg. Pr. leveret kg Sødmælk er til Andelshaverne udbetalt 29,04 Øre eller 0,07 Øre mere end i foregaaende Regnskabsaar.

Regnskabsudtog fra et stort vestjysk Andelsmejeri.

(Regnskabet gaar fra 1. Oktober 1943 til 30. September 1944).

Til Mejeriet er i Aarets Løb leveret 4 203 845 kg Sødmælk, hvilket er 19,7 pCt. mere end i 1943, hvor der blev modtaget 3 595 602 kg Mælk paa Mejeriet. Om den betydelige Stigning i Mælkemængden skriver Mejeribestyreren i sine Kommentarer til Regnskabet, at den kan synes ret mærkelig i en Tid, hvor al Tilførsel udefra er standset; men Aarsagen maa formodentlig søges i, at Vejrforholdene igennem et Par Aar har

været gunstig for de lettere Jorder. Der var i Mejerikredsen en god Høst af saavel Hø som Roer at fodre op i den milde Vinter 1943, og den gode Græsning, som Sommeren 1944 medførte, betingede yderligere en Øgelse af Mælkeproduktionen. Trods den stærke Opgang i Mælkemængden har Gennemsnitsfedtindholdet kunnet stige fra 3,65 pCt. i 1943 til 3,72 pCt. i 1944. Samtidig er Forbruget dalet fra 24,0 til 23,76. Den opnaaede Smørpris var i Regnskabsaaret 470,20 Øre pr. kg. Af dette Beløb skyldes 61,44 Øre pr. kg Smørordningen. Mejeriets Penge-regnskab omfatter følgende Indtægtsposter:

I n d t æ g t.	
Salg af Smør	786 043,69 Kr.
" " Sødmælk	59 334,43 "
" " Skummetmælk og Kærnemælk	127 748,87 "
" " Fløde	33 720,93 "
Renter	2 448,01 "
Forskelligt	15 054,70 "
	Ialt .... 1 024 350,63 Kr.

Oversigt over Driftsudgifterne.

Driftsudgifternes Fordeling	Ialt Kr.	Øre pr. 1000 kg Mælk				
		1944	1943	1942	1941	1940
Kørsel af Mælk o. a...	54 729,85	1 301,9	1 311,3	1 374,4	1 031,7	611,2
Lønninger	22 909,26	545,0	602,6	569,0	450,8	257,6
Brændsel	22 387,92	532,6	496,5	376,6	248,7	266,3
Emballage til Smør ..	9 791,34	232,9	241,1	216,4	234,6	230,1
Rengøringsmidler, Salt, Farve, Olie	2 434,91	57,9	64,3	98,4	83,3	84,5
Vedligeholdelse af In- ventar og Bygninger	7 031,77	167,3	150,0	263,0	130,9	56,9
Skatter, Forsikringer og Foreninger	2 435,40	57,9	71,0	88,4	63,6	42,3
Renter	1 665,00	39,6	56,3	75,0	77,2	53,5
Andre Udgifter	1 651,91	39,3	38,3	59,6	44,4	29,1
	125 037,36	2 974,4	3 031,4	3 120,8	2 365,2	1 631,5

Mejeriets Driftsudgifter er i 1944 steget med 16 037,77 Kr., hvilket er 14,7 pCt. mere end Aaret før. Da Opgangen i Mælke-

mængden som foran nævnt har været 19,7 pCt., vil Driftsudgifterne beregnet pr. 1000 kg Mælk, ligesom i 1943 vise en lille Nedgang, idet de kun udgør 2974,4 Øre mod 3031,4 foregaaende Aar. Af Udgiftsposter, der viser nogen Stigning, kan fremhæves Vedligeholdelse samt Brændsel. Af Brændsel er foruden det, der er opført mellem de egentlige Driftsudgifter, efter Regnskabet yderligere brugt for 6 834,00 Kr. til Kartoffelkogning. Kartoffelkogningen har indbragt Mejeriet 8 182,00 Kr.

Regnskabsudtog fra et Andelsmejeri med Salg til en Kondenseringsfabrik.

(Regnskabet gaar fra 1. Oktober 1943 til 30. September 1944).

Regnskabet fra et Andelsmejeri med Salg til en Kondenseringsfabrik har i en Aarrække været benyttet i Aarsoversigten som et Eksempel paa Forholdene, hvor en stor Del af den indvejede Mælkemængde afsættes til en anden Virksomhed. Afsætningen skaffede i 1944 Mejeriet 34,4 pCt. af dets Indtægt og er hermed kommen til at udgøre lige saa stor en Part af denne, som Tilfældet var før Krigen. Salget er stadig sket til Kondenseringsfabrikken; men ifølge Mejeribestyrerens Oplysninger til Regnskabet er de leverede Produkter ikke benyttet til Oparbejdelse af Mælkekonserves. De er indgaaet som Suppleringsmælk i nærmeste Købstad, selv om Afregningen stadig er sket over Fabrikken. Leverancernes Størrelse og de opnaaede Priser var følgende:

116 586,0 kg	Fløde	à	135,67 Øre	pr. kg.	
404 793,0	"	Sødmælk	à	29,32 Øre	pr. kg.
668 734,0	"	Skummetmælk	à	10,34 Øre	pr. kg.

En Sammenligning mellem den opnaaede Betaling og Regnskabets øvrige Oplysninger vil vise, at der ved Salget er opnaaet en god Betaling for de afhændede Varer.

Mejeriets regnskabsmæssige Hovedresultater i de sidste Driftsaar har været:

	1944	1943	1942	1941
Indvejnet Mælkemængde, kg ...	3 299 336	3 047 837	2 809 152	3 045 643
Mejeriets Gennemsnitsfedtprocent	3,79	3,77	3,82	3,78
Smørrets Gennemsnitspris (Øre pr. kg)	463	479	459	445
Sødmælken er udbragt i (Øre pr. kg)	27,65	27,25	25,30	24,10
Andelshaverne har betalt den skummede Mælk med (Øre pr. kg)	10,0	9,6	7,0	6,95
Driftsudgifterne (Øre pr. 1000 kg)	2 765	2 870	2 530	2 470

I det sidste Regnskabsaar er Mejeriets Mælkemængde steget med 251 499 kg eller 7,6 pCt. Den opnaaede Smørpris har pr. kg været 16 Øre lavere end i 1943, hvor den var usædvanlig høj. Driftsudgifterne ligger 1,05 Øre lavere pr. kg Mælk, og dette i Forbindelse med en lille Stigning i Skummetmælksprisen har medført, at Sødmælken kunde udbringes i 27,65 Øre pr. kg eller 0,4 Øre mere end i 1943.

Skal Udviklingslinien i Aarets Mejeridrift bedømmes paa Grundlag af det spinkle Materiale, som fire gennemgaaede Regnskaber er, vil Stigningen i Mælkemængden være det mest fremtrædende Træk. Stigningen er sket uden væsentlige Ændringer i Fedtprocenten, og en større Produktion er blevet Følgen. Produktpriserne har været saa godt som uforandrede, og Driftsudgifternes Tal viser Opgang. Omregnes Driftsudgifterne paa Mælkemængden, vil det dog fremgaa, at Mælkens Oparbejdelse i Mejerierne er foregaaet billigere end i 1943, og derfor er Nettoudbyttet pr. kg Sødmælk blevet en Ubetydelighed højere, end Tilfældet har været de nærmest foregaaende Aar.